

Вежновець Т.С.,
здобувачка 4 курсу, групи МВ-1
Державного університету «Житомирська політехніка»
Науковий керівник: **Загурська-Антонюк Вікторія Францівна**
д.н.д.у., к.політ.н., доцент, професор кафедри
міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державного університету «Житомирська політехніка»

ВПЛИВ РЕЛІГІЙНОГО ФАКТОРУ НА ГЕОПОЛІТИКУ

Релігія – це не лише внутрішня справа людини, а й глобальний чинник формування світового порядку, це ключ до розуміння питань, чому деякі кордони є непорушними, а війни — неминучими.

Потрібно надати належне релігійному фактору у творенні всесвітньої історії. Адже розглянувши тільки ХХІ ст релігія знищила Баміанські статуї Будди в Афганістані, вежі-близнюки в Нью-Йорку, розпалила громадянську війну на Шрі-Ланці, а воєнні дії на Близькому Сході мають так само релігійний характер, як економічний чи політичний. Таких прикладів є величезна кількість і цього занадто багато щоб нехтувати роллю релігії у формуванні геополітики [3].

Донедавна багато соціологів вважали, що релігії зникають, що з розвитком індустріалізації та модернізації прихильність до релігій значно зменшиться, але це не так. Ми можемо спостерігати зниження релігійного впливу в багатьох країнах Західної Європи, але в Північній Америці та Латинській Америці християнство не втрачає своїх позицій. Також варто враховувати Африку та Азію де релігія має досить вагоме значення у визначенні того що людям їсти, як одружуватись та будувати сімейне життя.

Релігія часто визначає хід виборів, її вплив проявляється у формуванні політичних уподобань, визначенні кандидатів та партій. Історія та сучасність демонструють, що релігія може бути потужним інструментом політичної агітації та формування суспільної думки. Наприклад, в Сполучених Штатах християнські євангелісти складають значну частину електорату Республіканської партії. Питання, пов'язані з абортами, одностатевими шлюбами, правами трансгендерів, і свободою віросповідання, є ключовими у політичних дебатах, і релігійні виборці часто голосують за кандидатів, які підтримують консервативні цінності. У 2020

році понад 75% білих євангелістів підтримали Дональда Трампа, що свідчить про тісний зв'язок релігії з політикою [2].

У Європі роль релігії у виборах менш виражена, проте все ще важлива в таких країнах, як Польща, Італія та Угорщина. У Польщі, наприклад, Католицька церква підтримує правоконсервативну партію "Право і справедливість". Ця партія отримує значну підтримку серед релігійних виборців завдяки позиціям щодо традиційних цінностей і захисту ролі церкви у суспільстві.

У багатьох мусульманських країнах, таких як Саудівська Аравія, Іран чи Афганістан, іслам відіграє центральну роль у формуванні державних інститутів. Ці країни мають теократичні або змішані політичні системи, в яких релігія інтегрована у конституційне право. Закони, засновані на шаріаті, регулюють як повсякденне життя громадян, так і політичні рішення уряду. Саудівська Аравія офіційно проголошує іслам державною релігією, а її закони безпосередньо базуються на шаріаті, який визначається сукупністю релігійних текстів, включаючи Коран та Сунну. Критику ісламу чи королівської сім'ї карають як кримінальні злочини. Згідно з дослідженням Oxford Academic, релігійний фундаменталізм стає викликом для стабільності через вплив на конфлікти. Наприклад, суперництво між сунітською Саудівською Аравією та шиїтським Іраном спричиняє дестабілізацію у Ємені, Іраку та Сирії [5].

Індія є найбільшою демократією у світі з багатоконфесійним населенням, де релігія відіграє важливу роль у політичному житті. Незважаючи на конституційний принцип секуляризму, політичні партії активно використовують релігійні ідеї. Партія Бхаратія Джаната Парті (BJP), яка перебуває при владі з 2014 року, використовує індуїзм як ідеологічну основу своєї політики. Її ідеологія, відома як хіндутва, прагне створити індійську державу, засновану на домінуванні індуїстської культури. Було прийнято ряд законів на захист релігії наприклад закон про громадянство 2019 року, який спрощує отримання громадянства для немусульманських біженців, викликав хвилю протестів, оскільки його сприймали як дискримінацію мусульман [4].

Окрім наведених прикладів про релігійно-політичне життя країн світу не можливо не згадати про міжнародні організації які мають вагомий геополітичний

вплив на світовій арені. Вони впливають на формування політичного порядку денного, сприяючи миру та стабільності або, навпаки, поглиблюють конфлікти. Їхня діяльність охоплює різноманітні сфери такі як гуманітарна допомога, питання освіти, захист прав людини та вирішення міжнародних конфліктів.

До прикладу ОІС, що об'єднує 57 мусульманських країн, є другою за масштабом міжнародною організацією після ООН [6]. Вона сприяє економічному співробітництву, захисту прав мусульманських меншин у світі та політичній підтримці країн-членів. Зокрема, ОІС бере активну участь у вирішенні ізраїльсько-палестинського конфлікту, підтримуючи створення незалежної палестинської держави. Організація також виступає проти ісламофобії, просуваючи ініціативи на міжнародному рівні для боротьби з дискримінацією мусульман.

Католицька церква через Ватикан має значний вплив на світову політику. Папа Франциск активно займається дипломатією, виступаючи посередником у мирних переговорах. Наприклад, у 2014–2015 роках Ватикан сприяв нормалізації відносин між США та Кубою. Крім того, Католицька церква відіграє важливу роль у боротьбі з бідністю, створюючи гуманітарні програми в Африці та Латинській Америці [1]. На міжнародних форумах, таких як ООН, Ватикан піднімає питання захисту прав людини, екологічної стійкості та мирного вирішення конфліктів.

До списку впливових організацій можна віднести Червоний Хрест та Червоний Півмісяць, хоча вони офіційно є секулярними, але їхні символи та історія створення пов'язані з релігійною ідентичністю. Організації працюють у зонах конфліктів, забезпечуючи гуманітарну допомогу.

Таким чином, людей мотивує передусім влада, економісти надають те саме значення жадібності. Але неможливо зрозуміти діяльність окремих осіб, громад, спільнот чи народів якщо підходити до них виключно з політичними чи економічними мірками. Не обов'язково вірити в силу молитви аби побачити силу релігійних переконань, що спонукає людей до дії. Релігія яка відіграла свою роль у творенні перших держав та імперій тисячі років тому, продовжує будувати новий світопорядок в еру технологій та науки. У XXI столітті релігійний фактор

залишається вирішальним у багатьох аспектах міжнародних відносин, від гуманітарної допомоги до геополітичних суперечностей. Попри те, що в деяких країнах релігійний вплив зменшується, він усе ще визначає політичні стратегії, підтримує суспільну стабільність і сприяє економічному розвитку. Водночас, неправильне використання релігії може стати причиною фундаменталізму, який створює виклики для безпеки та стабільності в усьому світі.

Список використаних джерел:

1. Американо-кубинські відносини URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Американо-кубинські_відносини
2. Вовчук Х. Паства Дональда. URL: <https://tyzhden.ua/pastva-donalda/>
3. Протеро С. Вісім релігій, що панують у світі: чому їхні відмінності мають значення / пер. з англ. Вячеслав Пуцько; 5-те вид. Київ: Видавництво Букшеф, 2023. 464 с.
4. Чому в Індії майже 2 млн людей викреслили зі списку громадян? URL:
<https://www.bbc.com/ukrainian/features-49542597>
5. Religion and (Global) Politics: The State of the Art and Beyond Petr Kratochvíl
International Studies Review, Volume 25, Issue 2, June 2023, viad014 URL:
<https://academic.oup.com/isr/article-abstract/25/2/viad014/7178605?1>
6. Organisation of Islamic Cooperation (OIC) URL:
<https://www.weforum.org/organizations/organisation-of-islamic-cooperation-oic/>